

Onderzoeksresultaten geloof

12 februari 2019

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	2
2. Rechte tellingen	3
Geloof	3
Geloof en maatschappij	9
Geloof en politiek	22
3. Onderzoeksverantwoording	31
Toponderzoek	32

1. Samenvatting

Op vraag "1 Wat is uw religieuze overtuiging?" antwoordt 36% van de respondenten: "Christelijk".

Op vraag "1.1 Hoe vaak bezoekt u een gebedshuis?" antwoordt 38% van de respondenten: "Nooit".

Op vraag "1.2 Hoe vaak bidt u?" antwoordt 31% van de respondenten: "Meerdere keren per dag".

Op vraag "1.3 Welke zin rondom geloof, religie en overtuiging is voor u het meest van toepassing als u kijkt naar hoe u aan uw geloof bent gekomen?" antwoordt 69% van de respondenten: "Ik ben gelovig opgevoed".

Op stelling "2 "Op Goeree-Overflakkee gaan mensen met verschillende religieuze overtuigingen op een goede manier met elkaar om"" antwoordt in totaal 37% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 35% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". Het meest gekozen antwoord (34%) is: "Mee eens".

Op stelling "3 "De wet van de zondagsrust is niet meer van deze tijd"" antwoordt in totaal 54% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 32% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". De meeste gekozen antwoorden (32%) zijn: "Zeer mee eens".

Op vraag "3.1 "Kunt u toelichten waarom de wet van de zondagsrust volgens u niet meer van deze tijd is"" geeft 96% van de respondenten een toelichting.

Op vraag "3.2 "Kunt u toelichten waarom u het (zeer) oneens bent met de stelling?"" geeft 97% van de respondenten een toelichting.

Op stelling "4 "Ik stem op een christelijke partij vanwege de geloofsovertuiging"" antwoordt in totaal 20% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 73% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". Het meest gekozen antwoord (55%) is: "Zeer mee oneens".

Op vraag "5 Kunt u een voorbeeld noemen van een positieve ervaring / beslissing van het christelijke geloof in de politiek?" geeft 21% van de respondenten een positieve ervaring / beslissing.

Op vraag "6 Kunt u een voorbeeld noemen van een negatieve ervaring / beslissing van het christelijke geloof in de politiek?" geeft 33% van de respondenten een negatieve ervaring / beslissing.

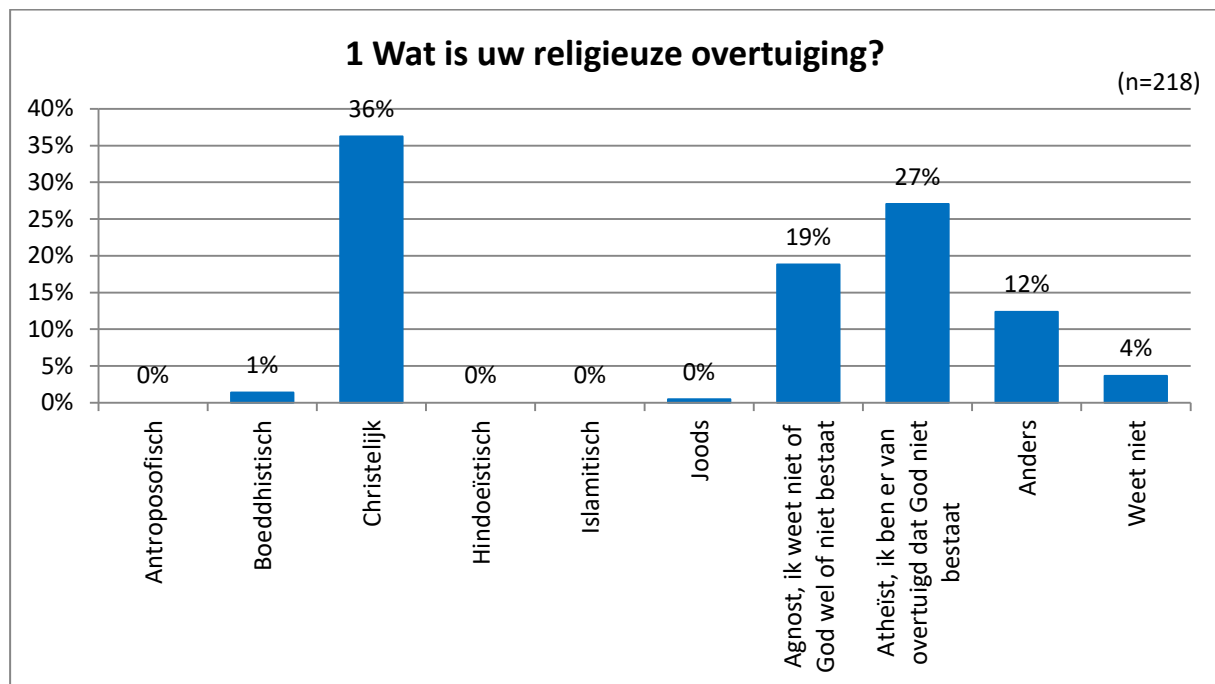
Dit en meer blijkt uit panelonderzoek TipGoeree-Overflakkee, waarbij 218 deelnemers zijn geraadpleegd.

2. Rechte tellingen

Geloof

Goeree-Overflakkee wordt wel de uitloper van de zogenaamde Bible Belt genoemd. Die Bible Belt loopt van Zeeland naar Overijssel.

TipGoeree-Overflakkee is benieuwd naar uw mening over dit onderwerp.

Op vraag "1 Wat is uw religieuze overtuiging?" antwoordt 36% van de respondenten: "Christelijk".

Anders, namelijk:

- Anglicaans
- Er is wel meer tussen hemel en aarde maar niet op een religieuze manier
- Geen
- Geen geloof (2x)
- Geen geloof6
- Geloof wel in iets na overlijden.
- Gelovig, niet kerkelijk
- God is voor mij alles, energie, liefde, natuur
- Humanist (5x)
- Ik geloof dat er meer is tussen hemel en aarde, maar of dat een god is weet ik niet.
- Ik ben gnosticus
- Katholiek (4x)
- Katholiek niet praktiserend
- Niet belijdend katholiek
- Niet gelovig (2x)
- Rooms Katholiek
- Spiritueel
- Weet nog niet wat, maar geloof in hogere macht of kracht.

Toelichting

Christelijk

- Rooms Katholiek

Anders,
namelijk:

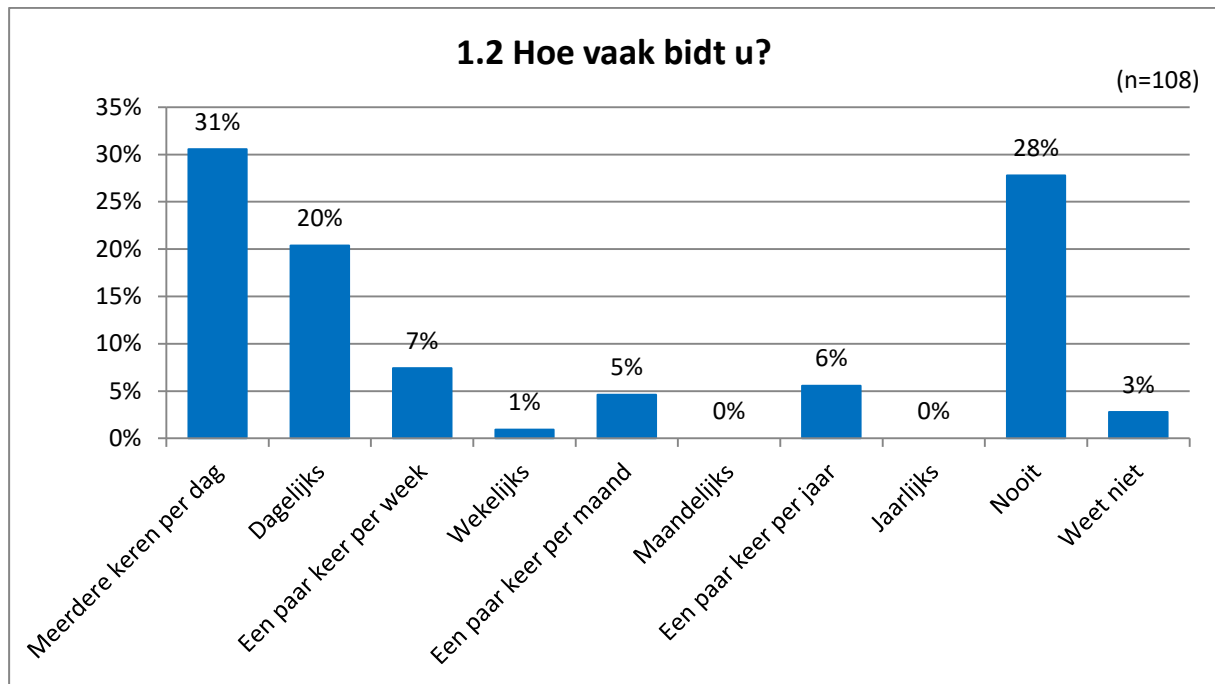
- Humanisme respecteert een ieders overtuiging.
Stelt de mens centraal en niet een hogere macht.
- Ik geloof in reïncarnatie en contact met overledenen, healing d.m.v. energie op diverse manieren

Op vraag "1.1 Hoe vaak bezoekt u een gebedshuis?" antwoordt 38% van de respondenten: "Nooit".

Toelichting

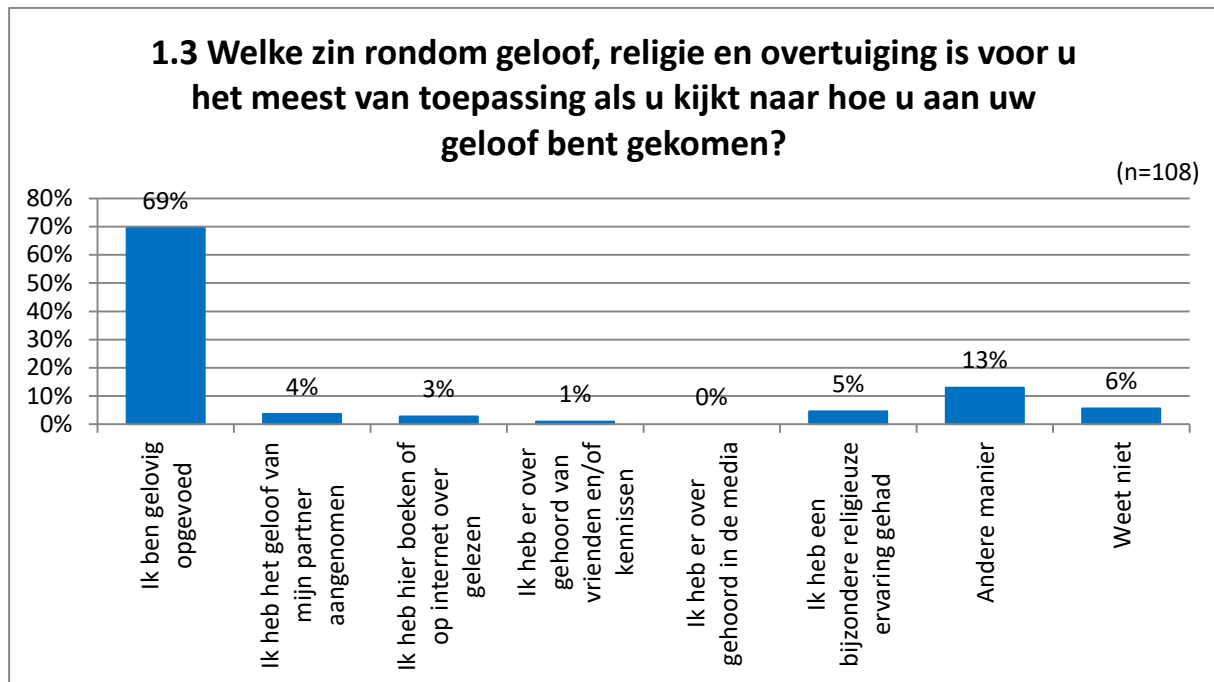
Weet niet • Alleen met begrafenissen

Op vraag "1.2 Hoe vaak bidt u?" antwoordt 31% van de respondenten: "Meerdere keren per dag".

Toelichting

- Dagelijks
- In Boeddhisme mediteer op verschillende manieren. Ik ervaar dit niet als bidden waar onze lieve vader, God of Jezus wordt aanbeden.
- Een paar keer per week
- Gewoonte van kinds af aan
- Nooit
- Dit ligt aan wat de definitie is van bidden.

Op vraag "1.3 Welke zin rondom geloof, religie en overtuiging is voor u het meest van toepassing als u kijkt naar hoe u aan uw geloof bent gekomen?" antwoordt 69% van de respondenten: "Ik ben gelovig opgevoed".

Andere manier, namelijk:

- Geen geloof
- Geen van de zinnen.
- Geloof is voor mij een goed mens willen zijn met normen en waarden
- Ik ben gelovig opgevoed en ik heb zelf een keuze gemaakt .
- Ik geloof in de kracht van de mens
- Ik heb op een katholieke basisschool gezeten en ging als kind wel eens met mijn moeder mee naar de kerk. Mijn ouders hebben me nooit iets verplicht. Bidden voor het eten hebben we ook nooit gedaan
- Mijn ouders waren gelovig, door een 4 jarige opleiding heb ik kennis gemaakt met het dzochnen boeddhisme en deze leer sprak me enorm aan en ben ik me gaan verdiepen. Ik voel me geen boeddhist, ik bestudeer en praktiseer de leer.
- Niet van toepassing
- Op school
- School
- Van huis uit meegekregen en er later bewust zelf voor gekozen.
- Via Christelijke school
- Zie toelichting

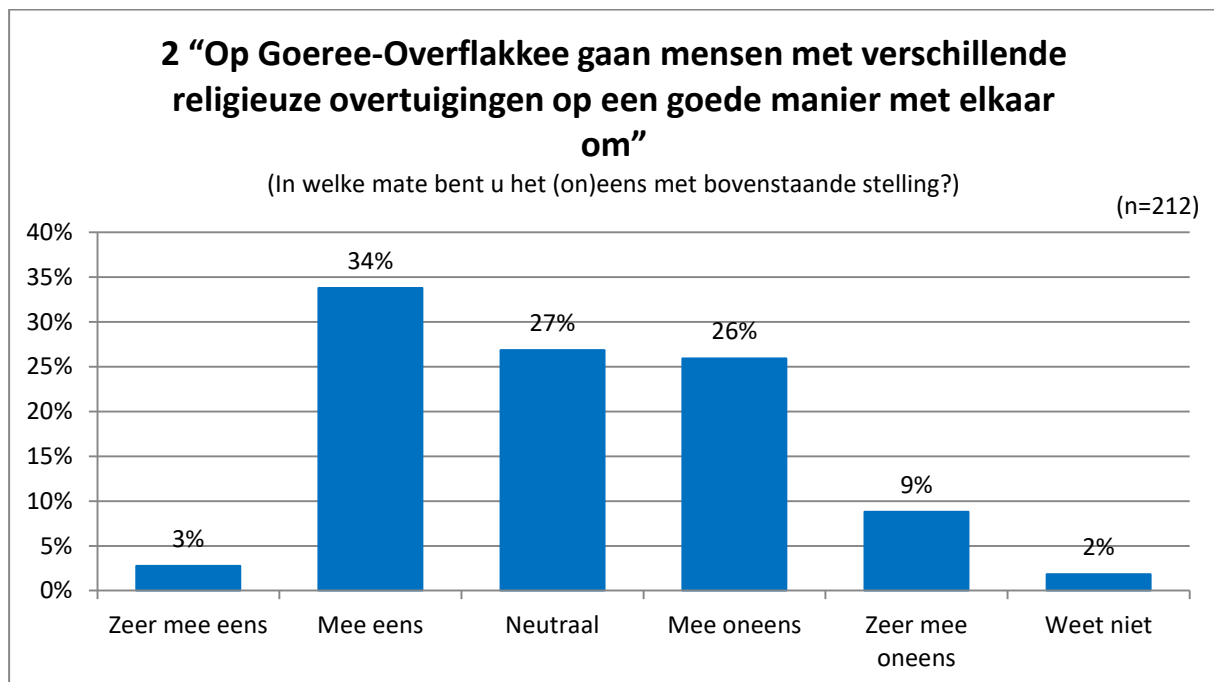
Toelichting

Andere manier, namelijk:

- Een combinatie van opvoeding en school waardoor ik een basis heb meegekregen mbt de christelijke geschiedenis en cultuur. Mijn geloof is gebaseerd op precies dát: geloof dat er een God en/of Godin is, die een bedoeling hebt met de schepping en naar mijn idee ook persoonlijke steun en kracht biedt.
- Ouders zijn katholiek opgevoed, ik zelf niet echt meer. Ging wel met oma naar kerk en ook naar katholieke scholen

Geloof en maatschappij

Op stelling "2 “Op Goeree-Overflakkee gaan mensen met verschillende religieuze overtuigingen op een goede manier met elkaar om”" antwoordt in totaal 37% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 35% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". Het meest gekozen antwoord (34%) is: "Mee eens".

Toelichting

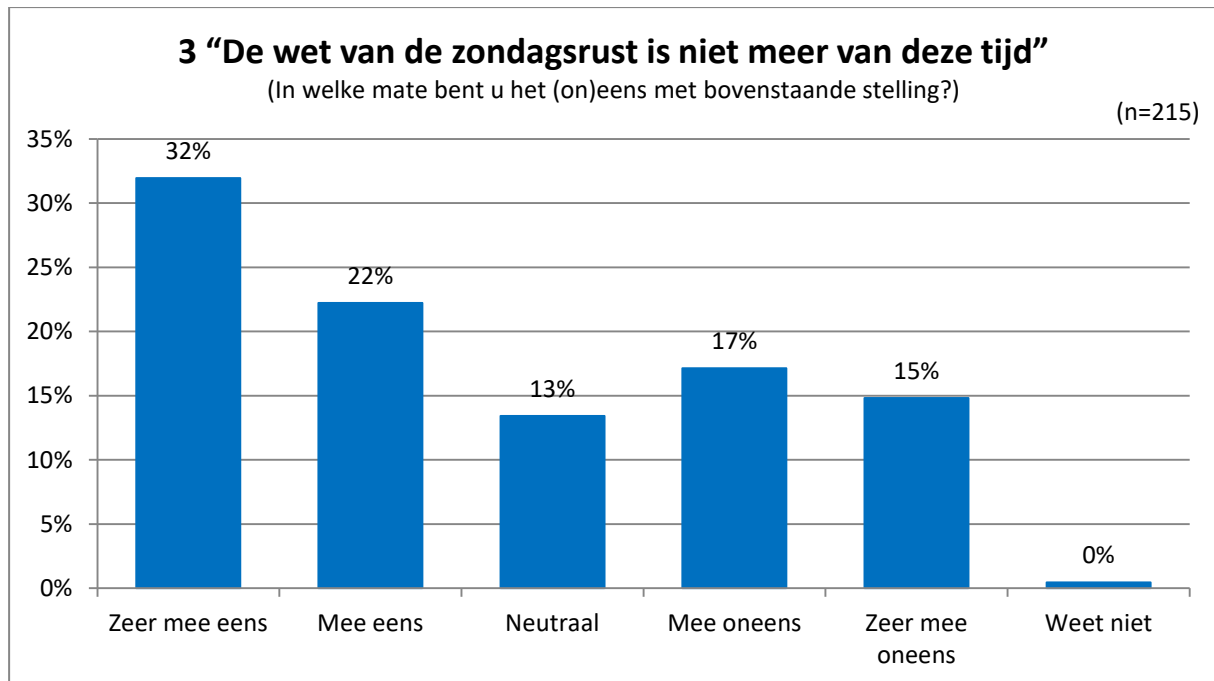
- Mee eens**
- En als ik hoor dat er een nieuwe kerk gebouwd moest worden na de fusie (vanuit de pkn) omdat ze elkaars gebouwen niet wilde gebruiken, dan ligt hier wel een pijnlijk geschilpunt. In het dagelijks leven ervaar ik een zeer goede en ontvangende omgang met mijn buurtgenoten en speelt religie geen rol en delen we de inspiratie die we eruit halen.
  - In de grote lijnen leven we goed naast elkaar, toch zijn er altijd incidenten die voor opschudding zorgen waarbij toch weer even blijkt dat 'heb uw naasten lief' toch wat uitzonderingen heeft. Helaas.
- Neutraal**
- Wonende op Oost-Flakkee vind ik dit op persoonlijk vlak wel (ik kan op zondagmorgen gaan hardlopen en dan word ik vriendelijk begroet door de mensen die ter kerke gaan. Vergeleken met mijn geboorteplaats Hardinxveld is dat positief. Maar ik zie veel - wederzijds- onbegrip en onverdraagzaamheid op sociaal media.
- Mee oneens**
- Bijvoorbeeld het gemeente raads gebed is respectloos naar andere geloven toe.
  - Binnen de kerken hier is men al zo verdeeld dat er voor de verschillende groepen aparte diensten worden gehouden. En zelf ervaringen met het niet welkom zijn bij gelovigen (uit de kerkraad) ondanks dat ik hun geloof wel respecteer.
  - De christelijke gemeenschap is zeer verdeeld helaas. Daardoor wil de ene nog meer "macht" uitoefenen dan de ander, de ene nog zwarter gekleed dan de ander. Maar naar leven..... ik daag een ieder uit slechts de tien geboden volledig na te leven

- De Christelijken, met de gereformeerden van Goeree voorop, bepalen, de rest moet volgen.
- De religieuze mensen accepteren niet de mening en gedrag van niet gelovigen
- De verschillende protestante kerken zouden respectvoller met elkaar om kunnen gaan. Ook zouden ze meer moeten benadrukken wat hun verbindt, dan de verschillen te benadrukken.
- Er wordt goed met elkaar omgegaan wat betreft de zondagsrust, iedereen houdt daar rekening mee. Maar ik ken te veel verhalen van mensen uit de LHBT gemeenschap die niet uit de kast durven te komen of zelfs verhuizen.
- Geen oordeel maar zou beide kanten op moeten werken
- In algemene zin gaan veel mensen goed met elkaar om. Toch zie ik ook zeer gescheiden werelden. Mensen van verschillende overtuigingen leven in hun eigen kring.
- Mijn ervaring is dat met name uit de protestants religieuze hoek erg veel druk wordt uitgeoefend op je uiterlijk en op de zogenaamde zondagsrust. Ik heb niks tegen op mensen die op zondag niks willen doen, maar voor mij is de zondag een prima dag om een lekker ontspannen te klussen aan mijn huis. Dat kan ik eigenlijk alleen aan de achterkant of binnenkant doen. Doe ik dat aan de voorkant dan krijg ik allerlei opmerkingen naar mijn hoofd geslingerd.
- Naar mijn mening worden normen en gebruiken van de gelovigen behoorlijk stringent opgedrongen aan niet-gelovigen.
- Voor 1 van onze kinderen moesten we op voortgezet onderwijs een verklaring ondertekenen dat zij op school haar katholieke geloof niet mocht erkennen. Hebben we gedaan omdat het niet anders kon, maar vond het pure discriminatie.

Zeer mee
 oneens

- De autochtone bevolking is in sterke mate xenofobisch en conservatief. Als niet autochtoon vind ik de gelovigen in grote mate intolerant als het gaat om bijvoorbeeld de positie van de vrouw waarin zij gedwongen wordt om een rok te dragen. Doet zij dit niet zal er een mening klaarliggen vanuit de kerkelijke gemeenschap. Heel behoudend en conservatief.
- Mensen verwensen elkaar. Kunnen elkaars geloof niet luchten of zien. Zelfs binnen eigen gezinnen is er crisis..
- Te betuttelend en intolerant naar niet kerkse mensen.
- Veel Christelijke mensen lijken zichzelf "meer" te vinden dan niet Christelijke mensen. Vinden zichzelf belangrijker. Alles moet in het teken van de kerk staan.

Op Goeree-Overflakkee geldt de wet van de zondagsrust. De essentie van de wet is dat de openbare rust wordt gewaarborgd en het houden van kerkdiensten niet wordt belemmerd op zondag en enkele christelijke feestdagen. De wet is echter ook bedoeld om te voorkomen dat religieuze motieven oneigenlijk worden gebruikt. Het tijdstip van 13.00 uur is daarbij een belangrijk moment, omdat de wet vóór 13.00 uur minder toestaat dan daarna.

Op stelling "3 “De wet van de zondagsrust is niet meer van deze tijd”" antwoordt in totaal 54% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 32% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". De meeste gekozen antwoorden (32%) zijn: "Zeer mee eens".

Toelichting

- Zeer mee eens**
- Ik vind dat het principe leven en laten leven veel meer moet worden toegepast. Als blijkt dat er behoefte is aan een AH die op zondag op is en de supermarkt kan voldoende personeel vinden. Ga dan open. Laat dit vooral aan de ondernemer zelf. En wil je op deze dag naar de kerk en geen boodschappen doen? Ga dan vooral naar de kerk.
  - Men moet echt eens met de tijd mee gaan. De oude wet is zeer egoïstische tegenover de rest van de bevolking.
  - Persoonlijk vind ik de zondag een rust-dag. Eén dag in de week om bij te komen van alle hectiek. Ik ben ook geen voorstander van de 24/7 economie. De afgedwongen zondagsrust wijs ik af. Zeker als alle voorzieningen in Ouddorp daardoor gesloten zijn. Dat is niet meer van deze tijd.
  - Voor mij hoeft er niets op zondag, maar wil wel heel graag zelf die keuze maken en niet opgelegd krijgen door een geloof.
- Mee eens**
- Het slaat soms een beetje door. Het is voor iedereen een zondag, als je iets wilt gaan doen dan moet je daar vrij in zijn, maar je moet mensen niet een beperking opleggen. Als ik naar het circus wil op zondag, dan is dat mijn wens en als ik daar verder niemand mee stoort dan zou dat geen probleem moeten zijn. Gewoon een beetje rekening houden met elkaar, hoeft niet zo moeilijk te zijn.

- Het zou fijn zijn als in ieder geval de supermarkten open zijn op zondag.
  - Respect voor een ieder maar evenement op zondag buiten bebouwde kom zouden gewoon om 10 of 11 uur moeten kunnen beginnen
 Rondom kerken rust en respect verder niet
 Zondags opening winkels : supermarkt kan handig zijn overige winkels kun je voor naar Hellevoet Rotterdam of Breda
 Je kunt op weekdays al een kanon afsteken op de dijk dus zondag zal het niet gaan worden
  - Veel mensen moeten tegenwoordig ook op zaterdag nog werken om hun gezin te kunnen onderhouden of zijn met de kinderen onderweg met de sportvereniging. Dan is het wel zo fijn als er in de buurt wat te doen is op zondag voor degene die niet naar kerk gaan. Prima dat er mensen zijn die er geen waarde aan hechten, maar biedt wel de mogelijkheid. Ruim 50% gaat ook niet naar de kerkdiensten.
- Neutraal
- Ik ben voor zondagsrust, omdat ik van mening ben dat het mentaal gezond is om één dag in de week even uit de rat race te stappen. Op die manier wordt het ook verwoordt in onze dorpsbrochure (Langstraat).
 De rigide vorm van zondagsrust vanuit veiligheidsoverwegingen staat mij tegen, omdat er geen onderscheid wordt gemaakt. Het zwembad tijdens een hittegolf, een derde dag Flakkeese Dagen (op een industrieterrein). Activiteiten als een Tulpenwandeling...
 Maar uiteindelijk moeten in die laatste gevallen de vrijwilligers de doorslag geven. Daar gaat niet alleen over wat mag, maar ook over wat de organisatie wil.
  - Ik eerbiedig de wens van gelovige mensen om de zondag als rustdag te beleven. Betekent niet dat ik me onthoud van activiteiten op zondag, naar het strand, fietsen etc.
 Maar ik zal zeker geen lawaai maken (klussen) of b.v. grasmaaien.
  - Rust is heerlijk en dag geen herrie van tractoren en grasmaaiers. en als er dan ook geen knetterende motoren zouden rijden ! maar dat mag ook een andere dag zijn, maar goed als het op zondag is , is prima
  - Zondagsrust is naar mijn mening een persoonlijke keuze, gebaseerd op religieuze gronden. Ik vind het jammer dat hierdoor bepaalde dingen, zoals een zondagsopening van de supermarkten of horecagelegenheden, niet mogelijk zijn. Hiervoor moet je uitwijken naar Ouddorp, Hellevoetsluis of Bruinisse (wat ook frequent gedaan wordt). Door de zondagsrust wordt ook aanzienlijke groep geraakt die geen zondagsrust nastreeft vanuit een religieuze overtuiging.
- Mee oneens
- De uitspraak klopt! Alleen ben ik het daar niet mee eens.
- Zeer mee oneens
- De zondagsrust is essentieel en moet blijvend worden gewaarborgd!!
  - Ten eerste om religieuze redenen, ten tweede om sociaal/maatschappelijke redenen.
- Weet niet
- Ik ben voor een scheiding staat- religie. Ben dus tegen deze wet. Maar..... ik ben in mijn woonomgeving erg blij dat deze bestaat, gewoon vanwege de rust!

3.1 Kunt u toelichten waarom de wet van de zondagsrust volgens u niet meer van deze tijd is? (n=113)

Toelichting (96%):

- 24/7 economie
- Absurd dat een kerkelijke minderheid anderen zijn wil oplegt.
- Achterhaalde achterlijke gewoonte, nog uit andere tijd en heeft niets met geloof te maken. In deze moderne tijd moet men zelf kunnen uitmaken of men dit wel-niet wil. Ook slecht voor de economie. GO loopt ver achter op de rest van Nederland
- Achterhaalde traditie, slecht voor de lokale economie en ingehaald door huidige normen en waarden. In de rest van Nederland is dit al 30 jaar geleden achterhaald. Goeree is wat dat betreft echt een debiel achtergebleven gebied.
- Alles draait om respect we wonen met zijn allen op dit eiland
- Alles is tegenwoordig 24/7 open of bereikbaar. Nu hoeft voor mij niet iedere zondag iedere winkel open maar eens in de maand zou wel fijn zijn. Nu gaan inwoners naar Bruinissosf Hellevoetsluis om boodschappen te depoen of te winkelen.
- Als jij jouw soort van kerkdienst wil doen, prima. Maar ik wil een wandeltocht organiseren en om 0900 uur starten. Zolang je elkaar niet in de weg "loopt" niks aan de hand.
- Anno 2019 is het niet meer te verdedigen dat een kleine groep zijn wil oplegt aan anderen. Ik respecteer de wens om op zondag rust te houden, maar ik word door deze wet belemmerd in het doorbrengen van de zondag zoals ik dat zou willen.
- Bij extra toelichting
- Bijna iedereen werkt wat betekent dat je op zaterdag in alle drukte alles moet regelen
- Bijv. een circusoptreden op zondag moet niet verboden kunnen worden als niemand daar hinder van ondervindt
- Dat is niet meer van deze tijd
- De dictatuur van een kleine groep gelovigen mag de vrijheid van de meerderheid nooit in de weg staan
- De maatschappij verandert evenals de levensstijl van veel mensen. Om krampachtig vast te blijven houden aan een 19e eeuwse maatschappijbeeld heeft tot gevolg dat steeds meer mensen zich niet meer helemaal thuis voelen in de samenleving.
- De mensen op Goeree Overflakkee zijn in de loop der tijd veranderd, moderner geworden, er is ook veel meer toerisme gekomen, dit moet je als bewoners omarmen, niet wegduwen.
- De motieven voor de zondagsrust gelden niet voor de andere 6 dagen. dat wat ik niet op zondag mag, mag op andere dagen wel, dat is niet goed
- De samenleving verandert dus ook dit soort zaken
- De tijd ontwikkelt en gaat verder. Overal zijn tegenwoordig supermarkten en cafés open op zondag. Mensen die door de weeks werken hebben alleen de zaterdag voor hun activiteiten. Hoe fijn kan het zijn als je op zondag ook iets kan doen ipv. dat alles uitgestorven is.
- De zondag is een vrije dag waarop iedereen moet kunnen doen wat hij wil. Dus ook winkelen of activiteiten.
- Deze 'wet' wordt in stand gehouden door gelovigen en bestaat dus alleen nog als de gelovigen in de meerderheid zijn, terwijl de meerderheid van de Nederlandse bevolking niet meer gelovig is.
- Doordat men het drukker heeft en ook op zaterdag werkt, blijft er minder tijd over om bijv. boodschappen te doen. Daarnaast staat de wet meerdaagse evenementen in het weekend in de weg. Let wel dat het ieder vrij is om de zondag in te vullen maar dit mag anderen niet in de weg staan. Dit werkt beide kanten uit maar het mag niet zo zijn dat de een zijn geloof de ander beperkt (vrijheid van godsdienst maar ook scheiding kerk en staat)

- Een eiland dat zich probeert te profileren als toeristische bestemming zou geen 6 daagse week moeten aanhouden daar waar het activiteiten aangaat. Ik ben niet gelovig, en daar heeft geen gelovige medebewoner last van. Hoe realistisch is het dat ik wel ten behoeve van een gelovige minderheid een dag lang tot beperkingen wordt veroordeeld? Leven en laten leven. Bezoek een kerk als je dat wil, ik respecteer het. Jammer dat dat respect niet vanuit de gelovige gemeenschap uitgaat naar mij door ruimhartig de zondag tot een normale weekdag te verklaren.
- Een ieder mag de zondag invullen hoe hij/zij wil, ga daar een ander niet mee lastig vallen
- Een ieder moet zelf weten hoe ze de zondag invullen. Een ander zondagsrust vanuit een religieuze overtuiging opdringen is eigenlijk een ander jouw geloof opdringen.
- Een ieder moet zich in vrijheid kunnen begeven en niet belemmert voelen in de uiting van een normatieve regel die opgesteld is door een groepje mensen met een middeleeuws gedachtengoed. Iedereen wel en niet Christen moeten de keus krijgen om hun invulling van de zondag zelf te bepalen.
- Elkaar in waarde laten; niet dat de ene groep zaken kan bepalen voor de andere.
- Er gaan nu minder mensen naar de kerk als vroeger. Nu zie je dat op zondag morgen het eiland in beweging is omdat mensen dan ergens anders gaan winkelen.
- Er moet ruimte zijn voor zowel gelovigen als ongelovigen
- Er wordt nu teveel uitvoering aan gegeven. Open winkels, organiseer evenementen op zondag. Mensen werken tegenwoordig de hele week en dan is het fijn als er ook op zondag winkels open zijn.
- Er zijn ook gewoon mensen die op zondag werken. En we gaan steeds meer in een 24 uur economie leven
- Geeft te weinig ruimte voor anders denkende — voelt als opgelegd!
- Geen enkele minderheid zou een dergelijke stempel mogen drukken anno 2019
- Gezien de vele religies (met verschillende "verplichte" rustdagen en nog meer mensen zonder religie is deze wet achterhaald
- Heb niks met geloof en van mij mag op zondag hetzelfde gelden als de rest van de week. Onzin om je geloof op 1 dag op te eisen
- Het aantal mensen dat naar de kerk gaat neemt af, de maatschappij is individualistischer geworden
- Het belemmert andere mogelijkheden tot bv recreatie op zondag
- Het is een keuze die iedereen voor zichzelf moet maken.
- Het is een toeristische trekpleister en daarom niet handig om zondag alles dicht te hebben
- Het is onzin dat sommige activiteiten geen doorgang kunnen vinden vanwege de zondagsrust. Bijv. zwemmen in Stellendam zou gewoon moeten kunnen. Daar heeft geen kerkganger last van. Leven en laten leven.
- Het is ouderwets , en achterhaald . Laat iedereen gewoon zijn ding doen . In de zorg wordt ook op zondag gewerkt
- Het kan niet zo zijn dat mensen vanuit hun geloof de rest van de gemeente hun wil op legt. Als winkeliers open willen, moet dat kunnen. Als er festiviteiten zijn moet dat kunnen. Houd daarbij wel rekening met elkaar. Nu is het eenrichting van een geloofsovertuiging. Verder belachelijk dat dit een wet is. Als mensen naar de kerk willen prima. Als mensen oliebollen willen bakken/verkopen op zondag moet dat ook mogen. Of hebben we onze naaste toch niet zo lief als het niet in het eigen straatje past ?
- Het slaat soms een beetje door. Het is voor iedereen een zondag, als je iets wilt gaan doen dan moet je daar vrij in zijn, maar je moet mensen niet een beperking opleggen. Als ik naar het circus wil op zondag, dan is dat mijn wens en als ik daar verder niemand mee stoor dan zou dat geen probleem moeten zijn. Gewoon een beetje rekening houden met elkaar, hoeft niet zo moeilijk te zijn.
-

- Het werk en leven is in die mate verandert, at de noodzaak van een 7 dagen economie noodzakelijk is geworden. Doel hier mee op de winkels (supermarkt) gewoon open op zondag moet kunnen. Waarom in Oudorp wel en de rest van de gemeente niet. Neigt naar een vorm van schijnheiligheid toe. Op deze manier wil de jeugd niet meer blijven wonen op het eiland, en gaat men naar Bruinise of Oudor toe om wat kleine boodschappen te doen. Dit noemt men oogkleppen op houden.
- Hoewel ik het prettig vind dat de zondag een speciale dag is In het hele land wordt er weinig rekening mee gehouden.
- Hoort niet thuis in een democratie met scheiding ban kerk en staat (en daarmee dus wetten)
- Ieder moet kunne doen wat hij/zij zelf goeddunkt
- Iedereen mag de zondag op zijn/haar eigen manier invullen. Eén religieuze groepering die tegenhoudt dat anderen hun tijd willen invullen op hun eigen manier, is een vorm van onderdrukking.
- Iedereen mag voor zichzelf kiezen of hij of zij op de zondag rust wil nemen of niet. Hele beroepsgroepen werken sowieso op zondagen. Waarom mag ik dan niet de activiteit van mijn keuze doen. Zeker als ik daarbij geen al te erg lawaai maak, zoals bij het schilderen van de voorkant van mijn huis.
- Iedereen vrij laten
- Ik vind dat een ieder dat voor zichzelf mag bepalen. De niet gelovige mogen op zondag doen wat ze willen, bijvoorbeeld winkelen, de was ophangen en eventueel zijn /haar winkel openen. Daarentegen moeten de welgelovigen ook gerespecteerd worden.
- Ik vind dat het mogelijk moet zijn om te winkelen ed op zondag als ik alle andere dagen werk
- Ik vind het niet nodig dat beleid wordt afgestemd op geloofsovertuigingen
- Ik wil graag zelf beslissen hoe ik mijn vrije zondag besteed
- In de grote steden zijn ook de winkels open. Ik vind dat iedere winkelier dit zelf mag beslissen. Een oliebollenkraam dicht op oudjaarsdag omdat het zondag is, vind ik belachelijk. Of een circus dicht. In een dorp als Achthuizen opeens een jaarmarkt willen verbieden op Pinksteren is belachelijk. Je moet mensen niet je wil op leggen. Iedereen moet zelf kunnen beslissen. Wil je zondagsrust, dan blijf je fijn thuis
- In de huidige 24-uurs wereld is rust op zondag niet reeel. Iedereen moet rust nemen wanneer hij wil.
- In een 24 uurs economie en meer tweeverdieners zijn ruimere openingstijden en facilites onontkoombaar
- In heel Nederland zien we dat steeds meer winkels op zondag open zijn. Je kunt je geld maar één keer uitgeven en de zondag is daar een prima dag voor. Ook voor lokale ondernemers kan dit interessant zijn. Ik doe nu geregeld boodschappen in Bruinisse waar de AH op zondag open is en koop bijvoorbeeld nooit meer kleding op het eiland. (als ik winkel is het op zondag.)
- Inmiddels zijn we wetenschappelijk en maatschappelijk zover dat we iedereen zijn eigen mening en vrijheid van denken gunnen en toekennen. Wanneer de een naar de kerk wil en de ander op een terrasje wil zitten moet dat zeker kunnen. We leven in een democratische samenleving waarin iedereen zichzelf mag en kan zijn.
- Is de wet van de christenen en niet van de anders denkenden
- Je neemt rust dat je hier behoefte aan hebt. Om deze om religieuze redenen af te dwingen, daar heb ik wat moeite mee. Ook leven we van toerisme en al onze gasten leggen we dit religieuze idee ook op. Mijn voorkeur heeft t om dit vrij te geven zodat diegenen die de behoefte voelen op zondag te ondernemen, dat ook kunnen.
- Keuze vrijheid
- Komt niet meer overeen met huidige samenstelling bevolking. Mede gezien de inzet op toerisme. Belangrijk is het over en weer respecteren van elkaar, niet oplegend ..
- Laat ieder in zijn waarde

- Leegloop in de kerken. Denk dat kerkelijke mensen in minderheid zijn. Die moeten niet voor meerderheid beslissen. Laat een ieder de zondag op eigen manier beleven
- Maatschappij is in ontwikkeling ; de moderniteit. Geloof is een privézaak...
- Mensen zonder religie zouden evenveel rechten moeten hebben. Dat is nu niet zo
- Mijn moet zelf weten wat men doet op zondag
- Niet een geloof dient dan een ander op te leggen maar een ieder bepaalt zelf hoe hij/zij zijn zondag inricht
- Nieuwe tijden, achterhaald
- Omdat er heel veel andere geloofsovertuigingen zijn die juist een andere rustdag of dag van het geloof hebben. Daarnaast leven we in andere tijden. Onze economie is veel meer een 24-uurs economie geworden en de samenstelling van de gezinnen is erg veranderd. Voor velen is het niet te voorkomen om op zondag te werken of boodschappen te doen.
- Omdat er mensen zijn die de zondag anders indelen, wat ik ook prima vind.
- Omdat iedereen voor zichzelf moet/mag bepalen wat ze doen op zondag. En niet dat een relatief kleine gemeenschap dit moet bepalen .
- Omdat iedereen zelf moet weten wat hij op zondag doet
- Omdat ik vind dat iedereen zelf de keuze mag maken wel of niet de zondagsrust te genieten
- Omdat meer mensen van meer verschillende overtuigingen op zondag werken, sporten en andere bezigheden doen en hebben die niets met rust te maken hebben.
- Omdat niet gelovigen ook rechten hebben.
- Omdat we tegenwoordig een 24 uurs economie hebben en de mensen zelf wel kunnen bepalen of ze van de zondagsrust willen genieten. Maar hier is het nog zo als je daar niet aan mee doet je bi veel dingen niet mee doet. de wil van de kerkgemeenschappen worden op gedrongen aan de niet chrtistelijke mensen.
- Ondernemers moeten zelf beslissen
- Ontwikkeling en groei van mijn wordt hierdoor belemmerd
- Onze gemeenschap is zo divers dat men geen wet zou moeten willen, die alleen gestoeld is op het christendom. Nu dringt men dit op aan iedereen en zo wordt een grote groep gedwongen om te doen wat de christelijke gemeenschap wil.
- Ook mijn en vele anderen moeten ook op zondag gewoon werken bij n baas
- Openingstijden aan de ondernemer overlaten
- Ouderwets. Wij moeten ons schikken naar de gelovigen maar andersom gebeurt niet.
- Rekening houden mét, en respekt vóór iedereen heeft niets met een wet op de zondagsrust te maken, geldt voor alle dagen de week incl.de zondag, wil men naar de kerk gaan, hebik daar spekt voor en geef iedereen daar de gelegenheid voor...! Maar wil ik wat anders doenop zondag moet dat ook kunnen...
- Secularisatie neemt steeds verder toe. Een minderheid kan de me
- Tot 1300 uur zou ik nog prima (de kerkgangers respecterend) maar nu zijn ook niet/ anders gelovigen de dupe. Er kan bijv. niet gesport worden vinden (om kerkgangers tegemoet te komen) maar dat zwembaden daarom gesloten zijn en er niet gesport
- Veel religies hebben verschillende feestdagen en gebedsdagen, het is oneerlijke om dan alleen christelijke feestdagen onder de Zondagsrust te laten vallen
- Veel toeristen op het eiland.
- Waar een verplichte zondagsrust geld is dit een belemmering van de vrijheid van anderen.
- We hebben een 24 uurs economie en dankzij de staat nu ook de islam geïmporteerd die op vrijdag gaan.
- We leggen met deze wet anderen op hoe zij de zondag moeten besteden.
- We leven in een 24 uurs maatschappij. Een ieder moet hieraan deel kunnen nemen, ook bijv. ondernemers die hun winkel zouden willen openen op zondag.

- We leven in een 24-uurs economie waarin het voor mensen die in continue dienst werken het soms niet mogelijk is in de reguliere tijden iets te doen (bijv. sporten of winkelen)
- We leven in een 24uurs maatschappij, iedereen is vrij om op zondag te doen wat hij cq zij wil
- We leven in een modern tijdperk
- We willen graag een multiculturele samenleving zijn. Dat gaat nooit lukken als één groep bepaald wat er wel en niet kan.
- We zijn onderdeel van een multiculturele samenleving. Daarbij past een opgelegde zondagsrust niet. Wel dienen we respect te hebben voor elkaars overtuiging.
- Wel rust, maar niet koppelen aan religie.
- Werelde is veranderd, jeugd begrijpt dit niet meer
- Xxx
- Zie bij 3
- Zie boven
- Zie de o.a. de media
- Zondagrast mag best, maar het moet niet van tijden afhankelijk zijn. Dit geldt dan niet voor de kerkklokken, dat zou dan ook niet mogen vind ik

Weet niet (4%)

Toelichting

- Toelichting:
- Denk dat gelovigen toch wel tot hun geloof kunnen komen zonder dat anderen beperkingen worden opgelegd.
  - Een eiland dat zich probeert te profileren als toeristische bestemming zou geen 6 daagse week moeten aanhouden daar waar het activiteiten aangaat. Ik ben niet gelovig, en daar heeft geen gelovige medebewoner last van. Hoe realistisch is het dat ik wel ten behoeve van een gelovige minderheid een dag lang tot beperkingen wordt veroordeeld? Leven en laten leven. Bezoek een kerk als je dat wil, ik respecteer het. Jammer dat dat respect niet vanuit de gelovige gemeenschap uitgaat naar mij door ruimhartig de zondag tot een normale weekdag te verklaren.
  - Geloof is wat een ieder voor zichzelf moet belijden. Er zijn heel wat mensen die niet geloven en die heel graag de vrijheid willen hebben om bijvoorbeeld om op zondag te gaan zwemmen. De beperking door het geloof is een prive aangelegenheid en kun je niet hele groepen opleggen.
  - Je kan de wereld niet stil zetten, voor een handjevol fanatieke gelovigen. Als iedereen zondagrast toepast staat de wereld echt stil ook voor de gelovigen.
  - Wanneer met op zondag gebruik wil maken van winkels, horeca oid dan moet dit mogelijk zijn. Ondernemers moeten zelf in de gelegenheid worden gesteld om te bepalen of zij op zondag open willen zijn. Mensen die hier, vanwege geloof of andere redenen, geen gebruik van willen maken zouden net zo goed vrij moeten zijn om dit niet te doen, als dat mensen die hiervan wel gebruik willen maken vrij moeten zijn om hiervoor wel in de gelegenheid te zijn. Nu wordt deze gelegenheid slechts weinig geboden, door de strikte regelgeving van de gemeente op dit gebied.
  - Zondagrast is een moeilijk punt. De winkelopeningen op zondag kunnen wat mij betreft verdwijnen. Verder mag een religie of geloof geen beperkingen opleggen hoe de mensen hun zondag willen beleven
- Weet niet
- Er zijn meer geloven die hun kerkdag niet op de zondag hebben dan wel en dus is het hovaardig om dit voor iedereen te verplichten.

3.1 Kunt u toelichten waarom u het (zeer) oneens bent met de stelling? (n=68)

Toelichting(97%):

- 1 rustdag in de week moet toch wel kunnen
- De mens heeft een rust dag nodig. Ik gebruik die dag voor meer aandacht voor elkaar, rust, ontspanning en zelf reflectie: is het wat ik doe goed? In onze samenleving hebben we haast, we lopen het gevaar ons spel tot werk te maken, we moeten weer leren spelen, willen we ons geestelijke leven gezond houden.
- De schepper heeft ten voorbeeld zichzelf een rustdag gegeven bij de schepping. Deze actie gaf Hem niet alleen rust, het was ook een voorbeeld zoals er op verantwoorde wijze geleefd moest worden om lichaam en geest weer op orde te brengen na een eerdere werkweek. Ook de rust geeft mogelijkheid tot overdenking en evaluatie en beleving. Het behoort tot onderhoud van je tempel, je lichaam.
- De wekelijkse rustdag is gewoon heel heilzaam voor de mens in deze hectische tijd
- De wet waarborgt in zekere mate dat er met mensen die hechten aan de zondagsrust rekening gehouden wordt.
- De zondagsrust hoort bij ons geloof, is derhalve essentieel en moet blijvend worden gewaarborgd!! Ook geeft het een stukje rust in de week (ook voor niet gelovigen) omdat het leven al zo jachtig is, bijna 24u per dag.
- De zondagsrust is voor ons de meerwaarde om op dit eiland te wonen
- De zondagsrust zorgt er mede voor dat het hier fijn en rustig wonen is. Daarnaast is het goed voor de mens dat het niet 24/7 'rennen en vliegen' is.
- Demografisch denk ik dat het merendeel van de eiland bewoners de zondagsrust erg kan waarderen.
- Die halve dag waar de regel voor geldt is teoverzien
- Een 24/7 maatschappij in mijn inziens overbodig en alleen in het voordeel van grootgrutters etc
- Eén dag in de week een rustdag houden komt ieder mens ten goede.
- Een dag rust, mag het
- Een rustdag per week is toch wel het minimum.
- Een rustmoment is belangrijk. Een 24/7 maatschappij hieft voor mij niet zo.
- Enige rust prima en niet altijd geld en commercie op nummer 1
- Er moet een rustige dag in de week zijn

Weet niet (3%)

- Exodus 20 « Exodus 19 | Exodus 21 » snelkiezer 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 met kanttekeningen 1 Toen sprak God al deze woorden, zeggende: 2 Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb. 3 Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. 4 Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkens maken, van hetgeen boven in den hemel is, noch van hetgeen onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is. 5 Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten; 6 En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden. 7 Gij zult den naam des HEEREN uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden, die Zijn naam ijdellijk gebruikt. 8 Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt. 9 Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; 10 Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; 11 Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den sabbatdag, en heiligde denzelven. 12 Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft. 13 Gij zult niet doodslaan. 14 Gij zult niet echtbreken. 15 Gij zult niet stelen. 16 Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste. 17 Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is. 18 En al het volk zag de donderen, en de bliksemen, en het geluid der bazuin, en den rokenden berg; toen het volk zulks zag, weken zij af, en stonden van verre; 19 En zij zeiden tot Mozes: Spreek gij met ons, en wij zullen horen; en dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven! 20 En Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, want God is gekomen, opdat Hij u verzocht, en opdat Zijn vreze voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigdet. 21 En het volk stond van verre; maar Mozes naderde tot de donkerheid, alwaar God was. 22 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Aldus zult gij tot de kinderen Israëls zeggen: Gij hebt gezien, dat Ik met ulieden van den hemel gesproken heb. 23 Gij zult nevens Mij niet maken zilveren goden, en gouden goden zult gij u niet maken. 24 Maakt Mij een altaar van aarde, en offert daarop uw brandofferen, en uw dankofferen, uw schapen, en uw runderen; aan alle plaats, waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen. 25 Maar indien gij Mij een stenen altaar zult maken, zo zult gij dit niet bouwen van gehouwen steen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, zo zult gij het ontheiligen. 26 Gij zult ook niet met trappen tot Mijn altaar opklimmen, opdat uw schaamte voor hetzelfde niet ontdekt worde.
- Genoeg andere dagen per week om te winkelen en dergelijke
- Graag rust rondom kerkdiensten. Zodat die door kunnen gaan.
- Het beleven van het geloof dmv kerkdiensten is mij zeer lief; kan ik niet missen in mijn leven.
- Het is
- Het is een uniek kenmerk van het eiland. Rust op zondag, gelovig of ongelovig. Een rustdag is goed voor iedereen.
- Het is fijn als het 1 dag per week rustig en ook de winkeliers kunnen ontspannen.
- Het is goed om tekening met elkaar te houden.
- Het is goed oneens rustdag in de week te hebben
- Het is heerlijk dat er zondag geen winkels open zijn en dat je tot rust kan komen zonder dat je geprikkeld word om wat te gaan doen.
- Het is juist die ene dag die voor iedereen een rustdag moet zijn, we leven in een overspannen economie, kunnen we dan nog èèn dag niet opgejaagd worden en een ander niet tot last te zijn.

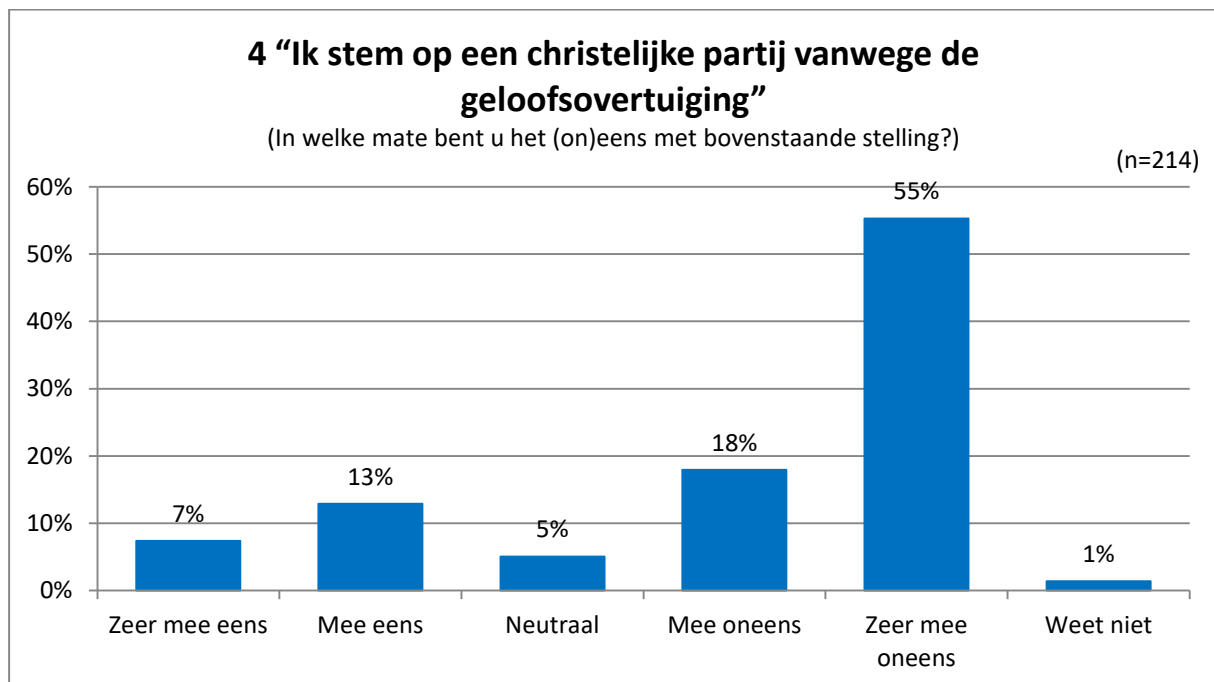
- Het is lekker als er 1 dag in de week niets hoeft en niet moet. Voor je het weet hoort zondag bij de dagelijkse sleur en heb je nooit meer een dag in de week waarop je niks verplicht bent en geen verplichtingen hebt
- Het is voor iedereen nodig om een dag rust te hebben, vanuit onze cultuur is dat prima, dat dat de zondag is, zo kan je in alle rust naar kerk gaan, het respecteren van de zondagsrust is , goed voor iedereen.
- Het Woord van God is niet veranderd.
- Ik ben Atheïst, maar overtuigd van de noodzaak een vrije zondag te hebben. Als dat dan volgens een goddelijke wet is geregeld, is dat maar zo.
- Ik ben dan niet gelovig, maar hecht echter toch veel waarde aan zondagsrust.
- Ik ben van mening dat de zondagsrust ergens goed voor is. God heeft dit niet voor niks ingesteld. Natuurlijk was dit vroeger op zaterdag, de sabbat, en ik denk dat het voor iedereen belangrijk is om 1 dag in de week te hebben waarop men rust houdt. Dus het is niet per se nodig om dat op zondag te doen, maar men moet daarin wel de keuze hebben om het op zondag te houden.
- Ik denk dat de mensen juist heel erg nodig hebben dat we in ieder geval 1 dag in de week met elkaar hebben afgesproken om het rustig aan te doen.
- Ik denk dat deze wet van alle tijden zijn. Een moment van rust is prettig omdat te ervaren, dan moet er geen ruis van buiten zijn. Dit leidt af.
- Ik denk dat een dag in de week rust prima is voor iedereen. Overigens is dat geen mening die ik anderen wil opleggen
- Ik heb altijd continu gewerkt
- Ik vind het belangrijk om op zondag echt tot rust te komen, niet zozeer lichamelijk maar geestelijk. Rust geeft gelegenheid tot overdenken.
- Ik vind, zelfs als agnost, dat de zondagsrust in ere moet worden gehouden. Juist, eigenlijk in deze gehaaste tijd.
- Ik wil wel 1 dag per week rust
- Laat ons de rustdag wijden tot Gods eer
- Naast een godsdienstig motief, is ook voor het welzijn van de mens goed om rustmoment te hebben. Het sociale leven komt ten goede. Door de openstelling wordt het gezinsleven ontworcht.
- Om 1 dag per week nog samen te kunnen zijn
- Omdat de zondag rust ook zorgt voor tijd voor elkaar
- Omdat de zondagsrust meer is dan de invulling vanuit identiteit. Bezinning, verbinding, rust moment
- Omdat ik het zeker in deze 24uurs economie waardeer dat de zondag hier nog een vrije dag is. Ik geloof erin dat dat goed is
- Omdat in Gods woord de Bijbel staat de wwe de sabbat(zie zondag rusten)
- Omdat zondagsrust een genot is. Het is een luxe die we nog in Ouddorp hebben. Ik hoop en bid dat het nog lang zo mag blijven.
- Rust en regelmaat is voor een ieder ongeacht geloof essentieel. Door de in ons land van oudsher leidende en geborgde vrije zondag word hiermee een essentiële vasis gelegd die helaas ter discussie staat in de door de wereld opgedrongen 24/7 mentaliteit, naar het feit dat door aansturing van de Europese vloek iedereen zo is uirgeknepen dat het gros as een muis in een rad rondjes moet rennen om de eindjes aan elkaar te knopen. De zondag erbij als normale werkdag is dan ook zeer ongewenst
- Rustdag is juist goed in deze hectische tijd. Voor iedereen of je nu naar de kerk gaat of niet.
- Stop de ratrace/consumptie
- Veel kerkmensen op GO
- Waarborgen 1 dag rust in de week is een goede zaak

- We stellen de zondagsrust zeer op prijs. Uiteraard met een andere zienswijze dan het geloof als leidraad. Wij zien het als het onthaasting van de maatschappij. Men kan zich concentreren op het gezin, vrienden en natuur.
- Werken kan 6 dgn per week, waarom op zondag ook als het niet nodig is
- Zes dagen zult gij arbeiden en op de zevende rusten
- Zie hierboven
- Zondag is van oudsher een rustdag en op Flakkee nog steeds van toepassing is mijn overtuiging
- Zondag mag van mij een rustdag zijn.
- Zondagsrust mag van mij gehandhaafd blijven.
- Zondagsrust dwingt mensen af van normaal gedrag
- Zondagsrust is belangrijk zowel voor het eiland als voor mij
- Zondagsrust is goed voor ieder mens.
- Zou graag de mogelijkheid zien dat er iets meer ruimte ontstaat voor ondernemers, echter altijd met wederzijds respect. o.a. de oliebollenkraam afgelopen jaar was waanzin dat deze niet kon verkopen op zondag voor oud en nieuw. Een verdere verruiming van de openingstijden is echt ook niet beter voor de middenstanders. zelf ex middenstander en kom uit echt ondernemers/middenstand familie.

Toelichting

- Toelichting:
- Ik vind, zelfs als agnost, dat de zondagsrust in ere moet worden houden. Juist, eigenlijk in deze gehaaste tijd.
  - Zondag is om de HEERE te eren

Geloof en politiek

Op stelling "4 “Ik stem op een christelijke partij vanwege de geloofsovertuiging”" antwoordt in totaal 20% van de respondenten: "(zeer)mee eens". In totaal 73% van de respondenten antwoordt: "(zeer)mee oneens". Het meest gekozen antwoord (55%) is: "Zeer mee oneens".

Toelichting

- Mee eens**
- Prima, christelijke politiek is een gedegen stem in onze samenleving. Wel ben ik van mening dat christelijke politiek niet bepalend mag en kan zijn voor de beleving van bijvoorbeeld zondagsrust, winkelsluiting en wijzen van recreëren op GO.
- Neutraal**
- Ik kijk waar partijen voor staan en laat niet de wel of geen christelijke achtergrond leidend zijn.
- Mee oneens**
- Ik steun een partij om de thema's die ze op het programma hebben. Soms stem ik dus op een religieuze partij en soms ook niet.
  - Ik vind dat bestuur en geloof niet samen horen te gaan, daarom stem ik nooit op een geloofsgebonden politieke partij
  - Kerk en staat is gescheiden, helaas zijn de christelijke partijen door de compromissen die men sluit niet meer geloofwaardig in de landelijke politiek, gemeente politiek stem ik zeker sgp
- Zeer mee oneens**
- De christelijke motieven van dergelijke politieke partijen staan vaak ver van de realiteit af en zijn gebaseerd op vaak achterhaalde denkwijzen.
  - De politiek belazerd je. Grotere huichelaars zijn er niet in de wereld. Neem je dan politieke partijen waarvan de actieve leden vinden dat zij Christelijk Geloof meenemen in hun politieke bewegingen dan is dat schrikken; zij zijn de "draaikonten" en laten de munt regeren. Laks en achterbaks.

- Geloof en politiek met absoluut strikt gescheiden blijven. Waarom hebben vrouwen in enkele kerken nog steeds "weinig tot niets" te zeggen. Waarom worden er geen vrouwelijke Voorgangers gekozen? Door deze manier van acteren blijft de zogenaamde bible beld buitendeze tijd staan. Ook Goeree Overflakkee is hier deel aan. Door deze ouderwetse denkwijze blijft men achter bij de wereld. Geloof me er is een wereld buiten Goeree Overflakkee. De CDA met het kinderpardon is een gemiste kans. Kost onze maatschappij goud geld. De zogenaamde asiel lees gelukzoekers, bij aankomst is men alle vorm van papieren kwijt, op de modernste Iphone na. Allen zijn jongen en mannen tussen 17 en 24 jaar. Somaliers gaan 3 A 4 maal (op onze koste) terug naar hun thuisland op vakantie. en onze ouderen kunnen deejindjes niet aan elkaar geknoopt krijgen. Vraag u eens af waarom de voedselbank zo floreert op Flakkee? Een CDA raadslid is gestopt vanwege fraude en nog meer, is hier een onderzoek naar gestart? antwoord neen sorry kan niet. Dat wordt ons niet voorgehouden in de kerk.
  - Humanisme / naastenliefde met vrijheid voor een ieder is belangrijker dan kerkelijk dogma
  - Ik ben sowieso van mening dat politiek en religie gescheiden moet zijn.
  - Ik heb nog nooit op een christelijke partij gestemd en ben dit ook niet van plan.
  - Ik stem juist niet op een Christelijke partij.
  - Ik stem niet op een christelijke partij.
  - Ik voel me christen in de al(oude) betekenis van het woord. Voel me geïnspireerd door de kernwaarden van de gnostiek. Dat heeft niet zozeer van doen met 'geloven' als wel met 'dieper weten'. Ik ben opgegroeid met lessen over wat ik moet geloven, aangereikt door een religieus systeem dat de wijsheid in pacht meende te hebben. Bovendien vind ik de onverdraagzame houding van veel orthodox-christelijke gelovigen in tegenspraak met de basisgedachte van de liefde waarmee we elkaar te bejegenen hebben.
  - Kerk en staat moeten gescheiden blijven!
  - Kerk en Staat zijn volgens de grondwet gescheiden. Via geloofsgekleurde politieke partijen wordt dit grondwetsartikel een farce.
  - Religie en politiek horen niet samen te gaan. geloof is een privé aangelegenheid
- Weet niet
- Vanuit een geloofsovertuiging kan ik me daar iets bij voorstellen.
  - Voor mij niet van toepassing, Antwoord staat er niet bij.

In de Bible Belt hebben SGP en CU meer aanhang dan in de rest van Nederland. Dat betekent dat het christelijk geloof via de politiek een invloed op de bevolking kan hebben.

5 Kunt u een voorbeeld noemen van een positieve ervaring / beslissing van het christelijke geloof in de politiek? (n=214)

Positieve ervaring / beslissing (21%):

- Als een christelijke partij mijn belangen behartigd krijgen ze mijn stem en als ze Taliban achtige ideeën heeft niet
- Bij de besluitvorming wordt rekening gehouden met geloof als het van toepassing is
- CU voorman Seegers is voor mij een man die met overtuiging en genuanceerd staat voor zijn waarden. Hij blijft in dialoog met de ander die een andere mening heeft. Ik ben positief over deze man die niet mijn politieke groepering vertegenwoordigt.
- Dat bepaalde instellingen nog op zondag gesloten blijven
- Dat er nog geen koopzondagen zijn o.a.
- De ChristenUnie staat voor punten waar ik het mee eens ben. Dat is de voornaamste reden waarom ik op hen stem.
- De rust op zondag
- De SGP hecht veel waarde aan het eigen karakter van elke dorpskern. De identiteit van elke afzonderlijke dorpskern mag niet verloren gaan. Dat geldt in het bijzonder voor de zondagsrust.
- De zondag rust
- Fort Ooltgensplaat
- Geen openstelling winkels op zondag in de dorpen.
- Geen zondagsopenstelling winkels
- Handhaven zondagsrust/winkelsluiting
- Handhaving van de zondagsrust
- Het handhaven van de zondagsrust (2x)
- Het proberen van Oudoorp geen tweede Renesse te maken
- Het vasthouden van de zondagsrust
- Ik heb geen persoonlijk ervaring wat betreft de politiek, maar waardeer zeker de genoemde zondagsrust, maar ook hoe je mensbeeld is, we zijn er niet zo maar, maar we zijn prachtige schepselen van God, dus daarmee heeft ook de medische wereld te maken, hoe met de natuur omgaat enz.
- In het algemeen en behoudende houding.
- Kinderpardon (3x)
- Kinderpardon nu eindelijk oplossen
- Menselijkheid
- Nadruk op medemenselijkheid
- Oa zondagsrust/mogelijkheid het geloof te praktiseren/uit te dragen.
- Oog voor zorg naar elkaar
- Programma CU
- Rust
- Sociale wetgeving
- Terughoudendheid mbt tot abortus en euthanasie
- Wet op de zondagsrust
- Winkels dicht op zondag
- Winkels dicht op zondag, lekker rustig
- Winkels dicht op zondag heeft het personeel ook een vrije dag.

- Winkelsluiting op zondag
- Zie de invloed binnen het kabinet, meeregeren is ook meebeslissen en sturen.
- Zij lijken wel eerlijk te zijn, naar hun kant, maar niet naar andere, tenzij het niet anders kan.
- Zondagrust borgen op ons eiland
- Zondags rust
- Zondags rust. De 10 geboden of te wel de grondwet
- Zondagsrust
- Zondagsrust, vrijheid van geloof.
- Zorg voor de kwestbaren in de samenleving

Ik heb geen positieve ervaringen / beslissingen (59%)

Weet niet (20%)

Toelichting

Positieve ervaring / beslissing:	• Christelijke partijen zijn vaak menselijker en minder extreem in opvattingen dan sommige andere, niet-christelijke partijen. Normen en waarden staan hoger in het vaandel • Recentelijk de gevoerde discussie omtrent het kinderpardon.
Ik heb geen positieve ervaringen / beslissingen	• Ik zie zowel landelijk als lokaal geen enkel voorbeeld van een positieve invloed van het geloof op de politiek. • Kerken lopen leeg , Moskeeën lopen vol , denk hier maar eens over na. dat is een gevaarlijke tendens. Levens gevaarlijk. (ik ben geen PVV aanhanger want ook die club heeft geen oplossing) • Politiek en geloof gaan niet samen. Zo ontstaan oorlogen in de wereld. Geloof is iets wat je vanuit je persoon privé beleeft. Daarom is het die 2 beter gescheiden houden om tot evenredige integere beslissingen te komen die eenieders belang dienen en niet louter de van gelovigen.
Weet niet	• Christelijke partijen hebben ongetwijfeld bijgedragen aan het ontwikkelen en vooruit helpen van de gemeente. Maar of dit komt door hun christelijke grondslag weet ik niet. Gezond verstand wil ook wel eens helpen. • Ik ben ervan overtuigd dat (ook) de lokale politici hun werk doen vanuit een roeping om het juiste te doen voor de maatschappij en de medemens. • Zo kijk ik er niet naar en hier let ik niet op.

6 Kunt u een voorbeeld noemen van een negatieve ervaring / beslissing van het christelijke geloof in de politiek? (n=211)

Negatieve ervaring / beslissing (33%):

- 1e keuze klopt niet
- Andere aangespoelde geloven menen zich meer rechten toe te kunnen kennen en afdwingen
- Anti-abortus, anti-euthanasie te ruimhartig vreemdelingen beleid
- Awe bad niet open op zondag
- Christelijk partijen zeuren soms wel
- De ondertekening van de Nashville verklaring
- De vraagstelling klopt niet: u vraagt om negatieve ervaringen, maar er staat positief. Negatief vind ik het sluiten van het zwembad op zondag, dingen als circus, herdenken op zondag (watersnoodramp) moet gewoon kunnen
- Diverse negatieve beslissingen rondom vergunningen op de zondag.
- Doe winkels gewoon open op zondag, organiseer activiteiten op zondagen
- Doorgeschoten zondagsrust
- Feesten moeten om 12 uur klaar zijn, geen andere activiteiten mogen /kunnen georganiseerd worden bijv voor de jeugd
- Geen adoptie mogelijkheden
- Geen circus op zondag. Geen oliebollen verkoop door kraam op oudjaarsdag
- Geen regenbooggemeente, issue met Eilanden Nieuws tijd geleden waar vanuit SGP kringen aangedrongen werd op het niet plaatsen van een stuk over een homo koppel
- Geen vrouwen in de kamer etc van SP
- Gezien de vraagstelling ga ik er van uit dat hier een negatieve ervaring wordt bedoeld. Vanuit het christelijk geloof wordt nogal eens gesproken over het rentmeesterschap over ons landschap en de natuur. Mijn ervaring is dat dit over het algemeen resulteert in een minachting van gods schepping (jullie woorden) en een maximaal rendement op de korte termijn. Zelfs de huidige CU-minister heeft wel mooie woorden, maar haar besluiten gaan korte termijn uitbuiting van natuur en landschap tegen.
- Heb u naaste lief maar owee als je niet in het christelijke plaatje past
- Het circus wat moet wijken vanwege onredelijke christelijke redenen.
- Het gaat om de negatieve ervaring: helaas te veel om op te noemen: al eeuwenlang oorlogen, anti-abortus wetgeving, de Nashville verklaring en ga zo maar door.
- Hier moet 'negatief' in de antwoordmogelijkheden staan. Winkelsluiting op zondag; reddingsbrigade geen subsidie op zondag; zwembad Stellendam gesloten op zondag
- Invloed van het college op de totstandkoming van de beroepsampus, waarbij de PM ook een prominentere rol kreeg.
- Kijk eens en luister eens om je heen in de wereld
- Koopzondag
- Mijn negatieve ervaring is dat alles dicht is op zondag en strenge regels voor horeca
- Nashville-verklaring was niet gepast
- Negatief bedoelt u, neem ik aan? Er staat positief. Zeer negatief: de steun van SGP-voorman Van der Staaij aan de Nashvillerverklaring.
- Negatief dus: het standpunt tov abortus, homoseksualiteit, euthanasie, steunen van de Nashville verklaring, lokaal in GO de beslissingen mbt zondagsrust, winkelsluiting etc
- Negatief is de zondagsrust. in de vrije tijd niet kunnen genieten van winkels/bedrijven die open zijn
- Negatief toch?

- Negatief wordt hier bedoeld neem ik aan: de ondertekening van de Memphisverklaring en de discriminatie van homos, het tegenhouden vna recht op euthanasie en abortus, schandelijk!
- Negatief wordt hier waarschijnlijk bedoeld. Tegenhouden van openstelling winkels op zondag.
- Negatief zal hier wel bedoeld worden. Laatst besloten dat onze gemeente geen regenbooggemeente zal worden. Gemiste kans.
- Negatief: alles dicht op zondag, voor
- Negatief: je wetten en regels op willen dringen aan mensen die geen geloof of ander geloof hebben. Laat iedereen zelf weten hoe hij bijv zn zondag invult. Ga met je tijd mee!
- Negatief: rol en positie van de vrouw binnen de SGP.
- Negatief: rumoer om een (Top)sportevenement wielrennen in het algemeen. tot 3 maal.. Tour de France, Giro, en NK allemaal programma aangepast Vanwege de regel " Op Goeree-Overflakkee geldt de wet van de zondagrust"
- Negatief: tegen houden van meer horeca in dorpskernen, tegenhouden van evenementen op zondag.
- Negatief: dat het circus op zondag geen voorstelling mag geven.
- Negatief. De zondagrust is het beste voorbeeld. Kerk en staat moeten gescheiden zijn. Net als onderwijs.
- Negatieve ervaring is dat je niet welkom bent in sommige kerken als buitenstaander. Ook de kleding voorschriften zijn niet meer van deze tijd. Iedereen zou welkom moeten zijn in welke kerk dan ook
- Negatieve ervaring is meest recent het Nashville pamflet
- Negatieve ervaring: het moeilijk doen over de openstelling van het zwembad op zondag.
- Negatieve ervaring: het ondersteunen van de Nashville verklaring.
- O
- Ondertekenen vn Nashville verklaring door Slob
- Opleggen zondagrust
- Religieus onderwijs
- Rust voor mens en natuur
- Sluiting van gelegenheden op zondag -bv café, circus e.d.
- Stempel willen drukken op samenleving
- Te kortzichtig, niet open staan voor debat of gesprek.
- Tegen een kinderpardon zijn, oostvaardersplassen recreatie boven natuur, klimaatmaatregels willen uitstellen
- Tekenend dat ook dzee vraag als positief wordt beoordeeld
- Teveel aandacht voor het christelijk geloof (bv feestdagen) ipv voor alle geloofs- of levensovertuigingen
- Toch vaak een wat onderdanige houding naar project ontwikkelaars e.d.
- U bedoeld hier natuurlijk een negatieve ervaring. Veel te betuttelend, beter wetters. Bijna drammers.
- U bedoelt negatieve ervaring, zie hier onder
- Uitbreiding oudorpbad; onder het mom van werkgelegenheid
- Vasthouden aan christelijke feestdagen voor iedereen ,kinderpardon deze week
- Vraag niet helemaal duidelijk
- Wat er zgn niet kan/mag op zondag op basis van oneigenlijke argumenten
- Wil op leggen van de zondagrust
- Ze drukken hun mening te ver door In de politiek hier op het eiland, helaas.
- Zondagrust
- Zondagrust ook slecht voor toerisme, winkelsluitingstijden, etc.
- Zondagrust, circus, toerisme

- Zondagsrust, geen regenbooggemeente
- Zondagsrust, weren van bepaalde artiesten onder druk van politiek
- Zwembaden dicht

Ik heb geen negatieve ervaringen / beslissingen (40%)

Weet niet (27%)

Toelichting

- Positieve ervaring / beslissing:
- Antwoordmogelijkheden zijn niet juist... positief moet negatief zijn in deze. !!!!!!!!!!!!!!!
  - Bij de opties moet positieve negatieve zijn. Nu klopt dat niet.
  - De punten komen niet over een met de 'negatieve'vraag. Ik heb geen persoonlijke negatieve ervaring, Wel vind ik negatief dat we in nederland de abortus gelegaliseerd hebben, ieder mens ,ook ongeborn, heeft recht op leven. Ook de gehandicapten, de kwetsbare en ouderen, hebben recht van leven en verzorging.
  - Dit moet negatieve ervaring zijn.
  - Het is begrijpelijk dat men een mening heeft over zaken als zondagsrust en deze in ere wil houden. Echter is een steeds groter deel van de samenleving niet gelovig en doordat de christelijke partijen een dergelijk grote stempel drukken op het dagelijkse leven, wordt de tolerantie ten opzichte van christenen minder. In een samenleving waarin vrijheid van geloofsovertuiging zo belangrijk is, lijkt het mij niet gepast dat christelijke partijen een dergelijk grote stempel op het dagelijks leven van de maatschappij drukken. Daarnaast zijn er ook christenen die op zondag gebruik willen kunnen maken van winkels en horeca. Dit moet dan ook zeker mogelijk zijn.
  - Ik heb ten volle respect voor iemands geloof, welk geloof dat dan ook is. Ik sta alleen niet voor de beperkingen die dat met zich meebrengt. De politiek op ons mooie eiland heeft iets van een ouderwetse missionaris op een ver eiland in de Zuidzee. Ik moet leven zoals de gelovige dat wil, of ik nu wil of niet. De zondag dien ik in te leveren om het geloof in een god te faciliteren. Drugsproblematiek onder de jeugd wordt voor een belangrijk deel ontkent omdat vanuit christelijke waarden het erkennen dat dit probleem zeer fors is kennelijk niet in het christelijke normen- en waardenpatroon past. Het is tijd dat ook de politiek op ons eiland de scheiding tussen kerk en staat gaat eerbiedigen. Mijn niet christelijke levensopvattingen gaat eerbiedigen bovendien.
  - Ik hoop op een typefouten, maar om bij beide vragen alleen ruimte te geven voor positieve ervaringen lijkt het onderzoek wat vooringenomen.
  - Ik neem aan dat u bij deze vraag bedoelt een voorbeeld van negatieve ervaring, aangezien bij vraag 5 de positieve ervaring al genoemd kan worden. Negatieve "ervaring" is dat op zondag niet veel wordt vertier wordt toegestaan, terwijl het eiland wel toeristen naar GO wil trekken. Ik ben van mening dat er dan (misschien in beperkte mate) bepaalde activiteiten toch moeten kunnen plaatsvinden.
  - Ik neem aan dat u hier negatieve ervaring bedoelt. Waarom wordt de inwoner die niet gelovig is die opties onthouden. Als je dit zelf niet wilt ga je niet.

- Negatief is de dominantie om bijvoorbeeld een verordening zondagsrust te presenteren. Christelijke politiek is zeker niet onbelangrijk op GO. Maar zou zich ook mogen verplaatsen in de mensen die geen christen zijn. Winkels, recreatie, sporten op zondag enz zijn wezenlijke basisbehoeften in het weekend. De zondag behoort daar ook toe.
- Nvt
- Op de vraag of ik een negatieve ervaring / beslissing ken van het christelijk geloof in de politiek kan ik met Ja beantwoorden. Ik denk hierbij aan de wijze waarop de fractievoorzitter van de CU in de verkiezingstijd goede sier maakte met mensen met een beperking, maar vervolgens, zittend in het kabinet, akkoord lijkt te gaan met korting op hun inkomen. Lokaal vind ik de CU en de SGP niet duidelijk m.b.t. de keuze van mensen om permanent in hun recreatiewoning te mogen wonen.

Ik heb geen positieve ervaringen / beslissingen

- Bepaalde politieke partijen beperken (sluiten uit) dat vrouwen een actieve rol nemen in de politieke partij of als werkende in de samenleving (alhoewel ze dit wellicht niet met zoveel woorden zullen zeggen). Daarnaast zijn zij tegen vrijheid m.b.t. euthenasie en abortus. Hiermee beperken zij inclusiviteit en respecteren zij de wens van het individu niet.
- Circus op zondag bijv.
- De antwoorden kloppen niet met de vraag. Maar elke politieke beslissing zou neutraal moeten zijn.
- De rol en de plaats van de vrouwen in deze samenleving. Dat kan echt niet meer zoals de kerken hier mee om gaan. Schandelijk en discriminerend.
- De vraag klopt niet.
- Een circus dat niet op zondag mag optreden omdat de kerk hier last van zou hebben. De AH die op zondag niet open is op Oostflakkee. Zou dit graag anders zien.
- Er zijn niet veel positieve voorbeelden te noemen ontrent dit topic. Helaas. Het onderteken van het Nashville verdrag was geen strakke actie. Er zijn veel gelovige Homo's en lesbiënes. Deze worden nu botweg op hun ziel getrapt. Gemiste kans. Het kinderpardon, wordt weer een grote aanzuiging op nog meer gelukzoekers. De christelijke partijen tesamen moeten en ik bedoel echt moeten samen met de oppositie een statement maken richting de VVD en D66. en groene partijen. dez 3 voornoemde partijen richt dit NU Nog mooie land ten gronde. geef dit nog 15 a 20 jaar en dan moeten onze vrouwen ook een hoofddoek dragen. Gooi de ouderwetse principe's een voor 1 keer over boord.(deze zijn al eeuwen achterhaald) en schaar je een als 1 blok tegen de enorme schade die wordt aan gericht door voornoemde partijen. De kerken lopen leeg de moskeeen lopen vol. Denk daar eens overna waarom of hoe komt dit. De zogenaamde vluchtelingen zien ons land als eenbaken van geld put. Oneindig veel te krijgen in de zin van financiële middelen. Terwijl onze eigen ouderen niets meer kunnen. Sterker nog de moslims krijgen het steeds meer voor het zeggen. beangstegend is dit. Stel u eens voor, U vlucht, klopt aan bij een huis en wordt binnen gelaten en krijgt kleding en voedsel. U moet zich wel aan de regeltjes van het huis houden waar u heeft aangeklopt. Dit gebeurt in de praktijk niet. De bewoners die U hebben toegelaten vinden het niet leuk dat u zelf maar doet wat u wilt en steeds meer eisen op tafel legt. Een rommel er van maakt en vervolgens via uw advocaat eist dat het opgeruimt moet worden. Sterker nog na een tijdje eist uw

advocaat dat de bewoners van dat huis er maar uit moeten omdat u dat huis wil hebben. Denk dat dit op dit moment aan de hand is in dit land. Ben ervan overtuigd dat de christelijke partijen dit kunnen stoppen, vemits ze samen gaan met partijen die dit ook niet willen. Op die manier kan men respect afdwingen, ook door de vrouwen in bepaalde christelijke kringen toe te staan tot kerkelijke activiteiten. Niet alleen de kosten helpen hoor.

- Foute antwoorden zijn hier alleen mogelijk, bij de vraag negatieve ervaringen hoort ook als antwoord negatieve ervaring
- Ja de zondagsrust die verplicht is ervaar ik als negatief.
- Jullie vragen: 6. Kunt u een voorbeeld noemen van een negatieve ervaring / beslissing van het christelijke geloof in de politiek? en dan vervolgens alleen op een positieve ervaring kunnen klikken? Vreemd. Nu ik kan er wel noemen. Dat er geen circus mocht op zondag. En dat het zwembad Stellendam niet open is op zondag.
- Negatief
 Het weigeren van de gemeente een regenboog gemeente te maken
- SGP en CU aanhangers denken dat zij het alleenrecht hebben op hun gelijk. Andere meningen doen er niet toe
- Teveel bemoeienis met sluitingstijden, het binnenhalen van zogenaamde vluchtelingen en het enorme voortrekken daarvan omdat het zogenaamd zo barmhartig is. Nu is de sgp dan daar weer wat realistischer in dan cu, maar het mag best wat minder. Ook het voortrekken van geloofsgenoten lijkt aan de orde met aanbestedingen.
- Teveel om op te noemen
- Twee keer dezelfde vraag, lijkt me niet juist.
- Volgens mij klopt deze vraagstelling niet: het zou moeten gaan over een negatieve ervaring .....
 Negatief: de gedwongen "zondagsrust",
 het opdringerige van het "Eilandennieuws",
 gelovigen, die een afwijkende overtuigingsbenadering niet accepteren.(komt gelukkig weinig voor en dan vooral op Goeree)

Weet niet

- Moet deze vraag niet zijn: (bij bolletje 1) negatieve ervaring....?
- Nee, het antwoord klopt niet.
- U bedoelt waarschijnlijk negatief: laten we elkaar respecteren en vrijlaten in ieders doen en laten .
- Vraag 6 is fout gesteld
- Vraag verkeerd gesteld gaat om negatieve ervaring
- Zie antwoord eerste vraag. Op het moment dat de vraag niet is: wat is het best voor de mens, maar 'wat is het beste voor God - en de onsterfelijke ziel van de mens', ga je te ver. De mens heeft van God zelfbeschikkingsrecht gekregen en de politiek mag faciliteren, maar (los van wettelijke overwegingen) niet opleggen.
- Zo kijk ik er niet naar.

3. Onderzoeksverantwoording

Onderzoek	:	TIP GoereeOverflakkee
Onderwerpen	:	Geloof
	:	Geloof en maatschappij
	:	Geloof en politiek
Enquêteperiode	:	31 januari 2019 tot 10 februari 2019
Aantal respondenten	:	220
Foutmarge	:	6,6% (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%)
Aantal vragen	:	12
Rapportagedatum	:	12 februari 2019

Toponderzoek

Toponderzoek is een Horsters no-nonsense bedrijf, dat sterk is in het **raadplegen van meningen**. In een mondige wereld waarin men direct resultaat wil zien, is het raadplegen van meningen / ervaringen / beleving van belang om te overleven.

Onze **professionele en flexibele** medewerkers hebben **interesse** voor uw onderzoeksvraag om de beleving en inzichten vanuit de maatschappij regulier zichtbaar te maken. Door een **transparant** inzicht in hetgeen leeft en speelt onder burgers / bestuurders / politici, levert dit beter beleid en meer draagvlak op. Tips worden aangeleverd. Tevens toetst u of ingezette acties resultaat hebben.

Toponderzoek faciliteert dit proces als onafhankelijk onderzoeksbureau TIPTOP voor u. Het onderzoeksbureau heeft de beschikking over eigen TIP-burgerpanels (landelijk > 60 burgerpanels) en het overheidspanel Overheid in Nederland.

Toponderzoek
Expeditiestraat 12
5961 PX Horst

www.Toponderzoek.com
enquete@toponderzoek.com
085-4860103

Toponderzoek is lid van MOA.